

מבוא מקוצר

למאמר הויכוח

של רבינו הרמח"ל זצוק"ל

מאת: הקטן דוד בן שמואל אטלי

וידעת היום והשבות אל לבבך

חכמת האמת מורה לנו מאין באה הבריאה, מה מהלכה, לאן היא הולכת ואיך הקב"ה מנהג את עולמו לטובה ולתכלית השלמות.

לכן מצוות **וידעת היום והשבות אל לבבך**, אפשר לקיימה רק על ידי לימוד חכמת האמת. ידיעת חכמת האמת - **ידיעה וישוב הלב**.

שני דברים מתגלים על ידי לימוד חכמת האמת:

* שנדע שה' הוא האלהי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, הנהגתו היא לטובה, בלעדית וכל זאת בידיעה ברורה ולא על ידי אמונה כללית שהיא ידיעה שכלית.

* שדברים אלה יתיישבו בלבנו בצורה מושלמת, בהזדהות מלאה. כי הרי רק דבר ברור ומוסבר היטב מתיישב על הלב.

אומר הרש"י (רבי שמחה זיסל זיוו זצ"ל - תלמידו של רבינו ישראל מסלנט) " ההבדל בין עובד ה' אשר אמונתו מבוססת על הבנת הדברים עד שורשם, לבין עובד ה' אשר אין אמונתו כה מבוססת, הוא **כמו בין יש לאין**."

כי על ידי לימוד חכמת האמת, נבין את מה שהמצוות פועלות ומתקנות באדם ובעולמות

השתלשלות העולמות מלמדת את דרכי עבודת ה'

ידיעות אלה לא באות רק להחכים אותנו בהבנת הדברים - כגון איך התהווה העולם הגשמי בו שולט הרע מתוך עולם שכולו טוב.

מטרת הידיעה ושאלות אחרות בהנהגת ה', בא ללמד אותנו הלכה למעשה את דרכי ה' יתברך.

כלל גדול הוא: **כל מה שמגלה לנו השי"ת מדרכיו ומעולמו, הוא לימוד עבורנו ונוגע לעבודת השי"ת הלכה למעשה, שנדע ונבין מה היה רצונו ומה התפקיד שלנו ביחס לעולמות אשר ברא.**

חכמת האמת עוסקת בהתהוות הרע, לא על מנת להסביר איך יצא רע כזה מתוך עולמות בראשית שהם כולם טוב, או איך זה שבעולמו של הקב"ה קיים רע והשחתה... אלא עיקר המטרה היא ללמדנו להכיר את הרע כדי לדעת ללחוץ בו ואיך לבטלו.

התהוות החומר (הגשמיות) נוצרה כתוצאה מירידת העולמות הרוחניים ממדרגותיהם יותר ויותר. כאשר כל פעם, אורם של העולמות הוקטן צמצום אחר צמצום, התגבר החושך, והתהוות חומר המכסה את האור עוד יותר. ומתוך אפילה זו התאפשרה התהוות הרע.

מטרת הצמצומים וההסתרים על כל שלביהם, הייתה יצירת חומר עד "אפשרות" התהוות הרע. הרע הוא כל מטרת השתלשלות הבריאה, מגבחי מרומים עד לעולמנו אנו, על מנת לתת לאדם את הבחירה, בקשת רחבה, בכל מדרגה שיוכל להגיע אליה.

כאשר נלמד את דרך הירידה והתהוות הרע, נוכל ללמוד מכאן את דרך העלייה וביטולו. סיבות המכשול מלמדות אותנו איך להימנע ממנו, לעבור אותו ולהתגבר עליו. אם הרע מתגבר על ידי התגברות החושך וההסתר, על ידי העברת האור והגילוי, נוכל לבטלו. כלל גדול הוא: **אותו סולם ממנו יורדים, משמש לעליה.**

עולם השכר - קדם בתחילת הבריאה, לעולם העבודה.

עולם השכר הוא עולם העליון - שלב הראשון של הבריאה ממנו משתלשל עולם העבודה. כנהוג העולם, אדם משלם שכר לבעל העבודה כדי שיעבוד בשבילו. אם כן העבודה היא המטרה והשכר הוא האמצעי.

בדרכי השי"ת, נתינת שכר היא מבוקשו והעבודה היא האמצעי לתת לנו את שכר מושלם, שלא יראה כמתנה המלווה ברגש של בושה כגון לחם בזיון. הרי כבר הורונו חז"ל, שלא ברא הקב"ה את העולם אלא בכדי להנות לנבראיו.

חכמת האמת מבארת לנו שתכלית הבריאה הוא עולם השכר שלמעלה מעולם העבודה. היא גם מלמדת אותנו את דרך העלייה מעולם העבודה לעולם הבריאה. כאשר אדם מקיים מצווה, הוא עושה את רצון הבורא ית' בכך שהוא מקבל שכר כרצונו ית', ובכך מקיים חפצו ית' וזו דרגה גבוהה עד מאוד לקבל שכר לא לעצמו אלא לשם קיום רצונו וחפצו ית'.

ואל יומר אדם בלבבו, רחוקה השגה זו ממני, לא אגיע לעולם; אלא למרות ריחוק המטרה, מצווה עליו לדעת היכן היא נמצאת.

והלכת בדרכיו

חכמת האמת מזכה אותנו בלימוד נוסף - לדעת את דרכיו ית', דבר הנחוץ לנו לשם עבודתו כמו שנאמר בגמרא סוטה יד' א' "מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון"

לימוד דרכי עבודת השי"ת מתוך מראות אלהי"ם.
כך אנו לומדים מקריעת ים סוף, כשבני ישראל זכו לגילוי השכינה כאומרם " זה אל"י ואנוהו" הם התעלו לדרגה של נבואה כמו משה רבינו ע"ה.
שאר הנביאים אמרו **כה** אמר ה'... ובני ישראל אמרו **זה** כאילו יכלו להצביע באצבע.

עם גילוי מראות אלהי"ם, הסיקו חכמים ארבע מסקנות הלכה שהם יסוד לעבודת השי"ת:
- עבודת המידות
- דקדוק והידור מצווה
- עבודת בית המקדש
- תפלה ושבח

הכל רמוז בפסוק " זה אל"י ואנוהו " - מה הוא " ואנוהו " אני והוא.
כלומר כל הידיעות הנשגבות הודות ה- הוא צריך להפנות כלפי ה- אני ולהשתדל לקרב את ה- אני וה- הוא כי בלי ידיעת אודות ה- הוא יישאר ה- אני עני ואביון.

יונתי תמתי - תאומתי

השי"ת רוצה בשותפות בין אני ו-הוא על ידי שמשותף אותנו בהנהגת העולם. הדבר אפשרי רק כאשר כל אחד מכיר את מעשה שותפו. על כך, מגלה לנו חכמת האמת את פרטי דרכי השי"ת.
דוגמת דרכי מידות הרחמים שלימד השי"ת את משה על מנת שיוכל להשתמש בהם בעת הצורך.

לכן היודע דברי השי"ת, יודע איזה הנהגה להפעיל לטובת הבריאה באירועים שונים, ופונה אל ה' שיפעיל הנהגה זו (הזכרת שמותיו, כוונה בתפילה למידותיו השונות)
ודאי הוא שאנו פונים אל ה' ישירות, ולא למידותיו. אלא שאנו מבקשים ממנו יתברך ויתעלה שמו לעד, שיפעיל מידה זו או אחרת.

ואם תשאל, למה להציע לה' באיזה מידה לפעול, הרי מספיק היה לבקש מה' "את הטוב בעיניך עשה". אלא זוהי השותפות שהקב"ה רוצה בה.
רצונו בשיתוף פעיל בהנהגותיו על ידי כך שאנו מצביעים על מידה מסוימת ומבקשים שיפעיל אותה.

דברים העומדים ברומו של עולם

חכמת האמת מלמדת אותנו איך שכל מצווה עומדת ברומו של עולם.
היא מלמדת אותנו גם את השלכותיה של אותה מצווה.
מצווה הנראת לנו קטנה בעולם הזה, הולכת ומתרחבת כלפי מעלה ומסוגלת להרעיש עולמות כדוגמת זוויית קטנה ההולכת ומתרחבת.

הבנה עמוקה בתורה ובדברי חז"ל

חכמת האמת מאירה עינינו על פרשיות סתומות בתורה. היא גם מסבירה פנים חדשות לדברים המובנים לנו בדרך הפשט.

חכמת האמת מגלה לנו צפונות בדברי חז"ל, הלכות, תקנות וגזרות.

כל פרד"ס התורה ניתן בהר סיני

נאמר בזוהר הקדוש בהעלותך - קנב ע"א סיפור התורה, לבוש של תורה הוא.
ומי שחושב שאותו לבוש הוא התורה ממש ולא משהו אחר, תיפח רוחו ולא יהיה לו חלק לעולם הבא.
כמו שאמר דוד המלך ע"ה "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" -דהינו מה שמתחת ללבוש התורה.

אלו הטיפשים, כשרואים אדם לבוש יפה, אין מסתכלים יותר וחושבים את הלבוש כגופו.
התורה, יש לה גוף וזה מצוות התורה הנקראות גופי תורה. גוף זה מתלבש בלבושים שהם סיפורים של העולם הזה.

טיפשים מסתכלים בלבושים, יודעי תורה בגופי תורה, וחכמים בנשמה שבתורה.
ולעיתים עתידים להסתכל בנשמה של הנשמה שבתוכה

הדרך אל הפנימיות, בדורות הראשונים

בדורות הראשונים, רק יחידי סגולה זכו ללמוד את חכמת האמת.

עבודת ה' הייתה זכה ופנימית ומתוך עבודה עצמית עמדו על השורשים הפנימיים של העבודה, אל ההשבה אל הלב ואל הדבקות בהשי"ת.

האדם הדבק תמיד במחשבתו בה', רואה ובוחר בכל עת מעשיו ית', זוכה שמתגלה לו הפנימיות. **השי"ת מעלה אותו מעל המגבלות החושיים הטבעיים.**

גילוי חכמת האמת בדורות האחרונים

עם ירידת הדורות, נבצר ממנו להגיע על ידי עבודה עצמית אל העבודה הפנימית והזכה, כמו בדורות הראשונים, כולל אל ההבנה של פנימיות התורה.

לכן ריחמו עלינו מן השמיים ונתן לנו השי"ת אפשרות לבא, על ידי ידיעות השכל - שהן עדיין חיצוניות, אל שמץ של השגה פנימית גם כשאנחנו לא בדרגה של מבין מדעתו, וזאת כדי שנוכל להתרומם משפל החיצוניות.

וכך התגלה הזוהר הקדוש ולאחר מכן, האר"י הקדוש ותלמידו המרח"ו שגילו לנו טפח וכיסו אלפיים אמה.

וכל זה משנת ת"ר ואילך - סימן לדבר " **בשנת שש מאות לחיי נח... נבקעו כל מעיינות תהום רבה וארובות השמיים נפתחו** ".

יהי רצון שכל לימודנו ומחשבותינו יהיו לרצונו ית' בל נכשל חס ושלום, ושבזכות לימוד חכמה זו, נזכה להדבק במידותיו ולראות בביאת משיח צדק במהרה בימינו. אמן